

**QORTI CIVILI PRIM`AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH ZAMMIT McKEON**

Illum it-Tlieta 31 ta` Jannar 2017

**Kawza Nru. 2
Rikors Nru. 68/14 JZM**

**Francis Portelli (KI 986249M) ;
Anthony Cassar (KI 45750M)**

kontra

**L-Onorevoli Speaker
tal-Kamra tad-Deputati ;**

**Ic-Chairperson tal-Kumitat
Permanenti dwar il-Kontijiet
Pubblici**

**fil-kwalita` tagħhom pre messa u
in rappresentanza tal-istess
Kamra tad-Deputati u Kumitat
rispettivament**

Il-Qorti :

I. Preliminari

Rat ir-rikors prezentat fit-22 ta` Settembru 2014 li jaqra hekk :-

Illi fil-21 ta` Frar, 2013, l-esponenti tressqu quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala qorti istruttorja akkuzati b`kompllicita` fir-reati kontemplati fl-artikoli 115, 124 u 125 tal-Kap 9 tal-Ligijiet ta` Malta kif ukoll bir-reat kontemplat fl-artikolu 3(1) tal-Kap 373 tal-Ligijiet ta` Malta (kopja ta` l-imputazzjonijiet qed tigi annessa u mmarkata bhala Dok PC1).

Illi f'dik l-istess gurnata l-esponenti nghataw il-helsien mill-arrest taht diversi kundizzjonijiet fosthom li ma jikkommettux delitt iehor ta` natura volontarja (kopji tal-kundizzjonijiet qed jigu annessi u mmarkati bhala Dok PC2 u PC3).

Illi l-imsemmija istruttorja għadha llum pendenti peress li l-prosekuzzjoni għadha fl-istadju tal-għbir tal-provi.

Illi permezz ta` ittra tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici datata 25 ta` Frar, 2014, l-esponent Anthony Cassar intalab jagħti x-xieħda tieghu fit-12 ta` Marzu, 2014 dwar rapport ta` l-Auditur Generali intitolat "An Analysis of the Effectiveness of Enemalta Corporation's Fuel Procurement" datat Lulju, 2013. L-esponent gie wkoll mitlub igib mieghu xi dokumenti li għandu disponibbli li huma relatati mal-kaz (kopja ta` l-ittra qed tigi annessa u mmarkata bhala Dok PC4).

Illi ma` din l-ittra giet mibghuta kopja tal-“Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives” (kopja tal-Guide annessa u mmarkata bhala Dok PC5).

Illi b`ittra tas-7 ta` Marzu, 2014, l-esponent, tramite l-avukat sottoskrift, informa lic-Chairperson tal-Kumitat li kien ser jinvoka d-dritt tieghu tas-silenzju u għamel referenza ghall-proceduri kostituzzjonali pendenti fuq punt simili minn Frank Sammut (kopja ta` l-ittra annessa u mmarkata bhala Dok PC6).

Illi waqt is-seduta tat-12 ta` Marzu, 2014, wara li l-avukat sottoskrift elabora fuq ir-ragunijiet ghall-invokazzjoni tad-dritt tas-silenzju ta` l-esponent, il-Kumitat gab a konjizzjoni tieghu Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014 dwar

eccezzjoni simili mqajjma minn Tancred Tabone (kopja tal-Ruling anness u mmarkat bhala Dok PC7). L-esponent gie informat li dak ir-Ruling kelli jigi rispettat indipendentement minn proceduri ta` natura kostituzzjonali li setghu gew istitwiti minn terzi persuni.

Illi permezz ta` ittra tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici datata 19 ta` Mejju, 2014, l-esponent Francis Portelli intalab jaghti x-xieħda tieghu fit-3 ta` Gunju, 2014 dwar l-istess rapport ta` l-Auditur Generali ntitolat “An Analysis of the Effectiveness of Enemalta Corporation’s Fuel Procurement” datat Lulju, 2013. L-esponent gie wkoll mitlub igib mieghu xi dokumenti li għandu disponibbli li huma relatati mal-kaz (kopja ta` l-ittra qed tigi annessa u mmarkata bhala Dok PC8).

Illi b`ittra tat-23 ta` Mejju, 2014, l-esponent Francis Portelli, tramite l-avukat sottoskritt, informa lic-Chairperson tal-Kumitat li l-posizzjoni tieghu kienet identika għal dik ta` l-esponent Cassar fis-sens li kien ser jinvoka d-dritt tieghu tas-silenzju u li tali dritt kelli necessarjament, in vista ta` l-andament tas-seduta tat-12 ta` Marzu, 2014, jigi salvagwardat minn Qorti ta` gurisdizzjoni Kostituzzjonali (kopja ta` l-ittra annessa u mmarkata bhala Dok PC9).

Illi b`ittra tal-5 ta` Gunju, 2014, l-esponenti, tramite l-avukat ta` fiducja tagħhom, talbu lill-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici jicċara jekk ir-Ruling immarkat bhala Dok PC7, in kwantu mogħti fil-konfront ta` terza persuna, kienx jaapplika wkoll għalihom (kopja ta` l-ittra annessa u mmarkata bhala Dok PC10).

Illi l-avukat sottoskritt attenda għas-seduta ta` l-1 ta` Lulju, 2014 fejn il-punt sollevat fl-ittra tal-5 ta` Gunju, 2014 gie diskuss. Infatti fl-ahhar ta` dik il-laqgħa gie deciz li r-Ruling immarkat bhala Dok PC7 kelli jaapplika mutatis mutandis ghall-esponenti Francis Portelli u Anthony Cassar (kopja tal-minuti annessi u mmarkati bhala Dok PC11).

1. Ksur tad-dritt tagħhom ta` smigh xieraq sancti mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Europea kif ukoll mill-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta

Illi skond ir-Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014, xhud għandu jidher quddiem il-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici u għandu jwiegeb id-domandi li jsirulu minn kull membru ta` dan il-Kumitat u, f'kaz ta` domanda li tista` tinkriminah huwa għandu jitlob li jigi eżzentat milli jwiegeb dik id-domanda. U f'kaz li

jkun hemm oggezzjoni minn xi membru fis-sens li jekk dik id-domanda tigi mwiegba ma tkunx inkriminanti fil-konfront tax-xhud, il-Kumitat għandu allura jitlob direzzjoni mis-Sedja biex tagħti d-direzzjoni tagħha dwar jekk dik id-domanda għandhiex tigi mwiegba jew le.

Illi filwaqt li f'dan ir-Ruling saret ampja referenza ghall-ktieb Parliamentary Practice ta` l-Erskine May (24th ed.), jirrizulta mill-istess Ruling li fir-rigward tax-xhieda li jidhru quddiem il-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici, kellhom japplikaw il-“Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives, Parliament of Malta”. Skond l-introduzzjoni ta` dawn il-linji gwida, liema introduzzjoni giet ukoll citata verbatim fir-Ruling :-

“... the underlying principle must be that all protection afforded to witnesses under the Criminal Code CAP 9, the Code of Organisation and Civil Procedure CAP 12, and the Civil Code CAP 16, including protection from incrimination, shall be applicable to witnesses appearing before the Public Accounts Committee.”

Illi jingħad bl-akbar rispett li l-konkluzjonijiet raggunti fir-Ruling jindirizzaw, a bazi ta` dak li tghid il-ligi, il-posizzjoni ta` xhud li ma jkunx għaddej proceduri kriminali u mhux dik ta` xhud li jkun għaddej proceduri kriminali bhalma huma l-esponenti Francis Portelli u Anthony Cassar.

Illi, infatti, il-modalita` magħzula mill-Onorevoli Speaker hija bl-akbar rispett riflessjoni ta` l-anomalija fir-Ruling partikolarment fejn jingħad li f'kaz li tqum kwistjoni dwar jekk ir-risposta ta` domanda tistax tkun inkriminanti fil-konfront tax-xhud, il-Kumitat għandu allura jitlob direzzjoni mis-Sedja biex tagħti d-direzzjoni tagħha dwar jekk dik id-domanda għandhiex tigi mwiegba jew le. A parti mill-fatt li d-dritt sagrosant tas-silenzju ta` persuna suspettata jew addirittura imputata huwa dritt li jipprexxindi minn kwalsiasi regola emanenti minn ligi ordinarja, qed jigi sottomess li is-Sedja ma hijiex edotta la mill-kontenut ta` l-atti ta` l-istruttorja li qed issir fil-konfront ta` l-esponent (vide artikolu 518 tal-Kodici Kriminali) u wisq anqas mill-eventwali linji ta` difiza ta` l-istess esponenti. Huwa f'dan is-sens li l-esponenti jissottomettu li r-Ruling huwa anomalu in kwantu is-Sedja ma tista` qatt tkun f'posizzjoni li tiddeciedi jekk tweġiba għal domanda tistax tinkrimina lill-esponenti jew le.

Illi Harris, O`Boyle & Warbrick, fil-ktieb tagħhom Law of the European Convention on Human Rights (Second Edition), jghidu hekk :-

*“The right to a fair hearing includes freedom from self-incrimination in criminal cases. In one sense, this is an unexpected reading of Article 6(1), in that when Council of Europe member states added to the rights of the accused in the Seventh Protocol to the Convention, they considered including freedom from self-incrimination but decided not to do so. Nonetheless, the Court’s subsequent jurisprudence under Article 6 fills an obvious and unfortunate gap. As the Court stated in *Saunders v UK*, ‘the right to silence and the right not to incriminate oneself are generally recognized international standards which lie at the heart of the notion of a fair procedure under Article 6’.” (p 259)*

Illi fl-istadju ta` l-iskambju ta` korrispondenza li eventwalment wassal ghar-Ruling tat-3 ta` Frar, 2014, kienet effettivament saret referenza ghas-sentenza tal-Qorti ta` Strasbourg fl-ismijiet “Saunders v UK”. Infatti f-dan ir-Ruling gie deciz li il-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici ma jistax jitqies bhala tribunal li jkun suggett ta` dak li wiehed jistenna minn kull procedura gudizzjarja kif hija indikata fl-interpretazzjoni tal-artikolu 6...” u li “il-kaz ta` Saunders ... ma japplikax ghall-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici”.

Illi indipendentement minn kwistjonijiet dwar il-korrettezza legali o meno ta` din id-decizjoni, l-esponenti qieghdin jissottomettu li d-dritt tagħhom għal smigh xieraq li ser jigi lez bl-eventwali xieħda quddiem il-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici huwa s-smigh quddiem il-qrati ta` gurisdizzjoni kriminali fil-proceduri fl-ismijiet “Il-Pulizija v Francis Portelli u Anthony Cassar”.

Illi qed jigi għalhekk sottomess li kemm il-“Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives” kif ukoll ir-Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014 huma lezivi tad-dritt tagħhom ta` smigh xieraq sancit mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta.

2. Ksur tad-dritt tagħhom tal-liberta` personali sancit mill-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta` Malta.

Illi r-Regola 4 tal-“Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives” tiddisponi hekk :-

“A person who, having been duly served with a copy of the warrant as prescribed in article 3 above, fails, without lawful excuse, to appear before the Committee, or having appeared before the Committee refuses to be sworn or, subject to guideline 19 below, to answer questions shall be guilty of contempt of the House and shall be liable to the penalties prescribed in article 11 of the House of Representatives (Powers and Privileges) Ordinance (CAP 113).”

Illi wahda mill-pieni prospettati fis-subartikolu (5) ta` l-artikolu 11 ta` l-Ordinanza dwar il-Privileggi u s-Setghat tal-Kamra tad-Deputati (Kap 113 tal-Ligijiet ta` Malta) ghal “nuqqas ta` qima” (“contempt”) hija dik ta` “prigunerija ghal zmien mhux izjed minn sitt xhur”.

Illi l-esponenti, in vista tal-proceduri kriminali fil-konfront taghhom, qieghdin jipprevalixxu ruhhom mid-dritt tas-silenzju, dritt, kif inghad iktar `l fuq, sancit mill-gurisprudenza ta` Strasbourg. Ghalhekk l-esponenti jistghu potenzjalment, fl-eventwalita` li jinsistu li jipprotegu d-dritt taghhom ghal smigh xieraq, jigu puniti b`piena ta` prigunerija effettiva.

Illi, a parti minn hekk, fil-21 ta` Frar, 2013, l-esponenti inghataw il-helsien mill-arrest mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala qorti istruttorja taht diversi kundizzjonijiet fosthom dik indikata bin-numru 4 li ma jikkommattux delitt iehor ta` natura volontarja waqt li jkunu mehlusa mill-arrest.

Illi ghalhekk l-esponenti mhux biss huma potenzjalment esposti ghall-piena ta` prigunerija minhabba dak li jiddisponi is-subartikolu (5) ta` l-artikolu 11 ta` l-Ordinanza msemmija, izda addirittura esposti li jitilfu l-helsien mill-arrest taghhom minhabba ksur tal-kundizzjoni indikata.

Illi qed jigi ghalhekk ukoll sottomess li kemm il-“Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives” kif ukoll ir-Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014 huma lezivi tad-dritt taghhom tal-liberta` personali sancit mill-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta` Malta.

Għaldaqstant l-esponenti, għar-ragunijiet premessi, jitkolbu lil din l-Onorabbli Qorti sabiex :-

1) Tiddikjara li l-“Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives” jikser id-dritt taghhom ghal smigh xieraq kif sancit mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea mill-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta in kwantu jobbligahom jirrispondu ghal mistoqsijiet mill-membri tal-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici li jistghu jiksrluhom d-drift ta` smigh xieraq ;

2) Tiddikjara li r-Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014, rez applikabbli ghall-esponenti permezz tad-decizjoni mehuda fil-laqgha tal-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici ta` l-1 ta` Lulju, 2014, jikser id-dritt taghhom ghal smigh xieraq kif sancit mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea mill-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta in kwantu jobbligohom jirrispondu ghal mistoqsijiet mill-membri tal-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici li jistghu jiksrluhom d-drift ta` smigh xieraq ;

3) Tiddikjara li l-“Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives” jikser id-dritt taghhom tal-liberta` personali sancit mill-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta` Malta in kwantu jesponihom potenzjalment ghat-telf tal-liberta` personali taghhom fl-eventwalita` li jinsistu li jiprotegi d-drift taghhom ghal smigh xieraq ;

4) Tiddikjara li r-Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014, rez applikabbli ghall-esponenti permezz tad-decizjoni mehuda fil-laqgha tal-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici ta` l-1 ta` Lulju, 2014, jikser id-dritt taghhom tal-liberta` personali sancit mill-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta` Malta in kwantu jesponihom potenzjalment ghat-telf tal-liberta` personali taghhom fl-eventwalita` li jinsistu li jiprotegi d-drift taghhom ghal smigh xieraq ;

5) Taghi d-direttivi kollha sabiex jigu sanciti d-driftijiet fondamentali u kostituzzjonali ta` l-esponenti kif protetti mill-istess Kostituzzjoni u Konvenzjoni.

Bl-ispejjez kontra l-intimati li minn issa huma ngunti ghas-subizzjoni.

Rat id-dokumenti li pprezentaw ir-rikorrenti mar-rikors promotur.

Rat ir-risposta li l-intimati flimkien ipprezentaw fl-10 ta` Ottubru 2014. Din_taqra hekk :-

1. Illi fl-ewwel lok in-notifika tar-rikors hija nulla billi kontra d-dispositiv ta` ordni pubbliku kontenut fl-artikolu 65(3) tal-Kostituzzjoni li trid li l-atti ta`din il-Qorti ma jigux notifikati lill-Kamra u dan huwa privilegg tal-kamra ; din ir-risposta ma għandhiex tiftiehem bhala li l-intimati qiegħed in jagħtu ruħhom b`notifikati b`dak ir-rikors billi l-impossibilita` ta` notifika hija biss rifless tan-nuqqas ta`gurisdizzjoni ta`dina l-Onorabbli Qorti li qiegħed tigi eccepita f'din ir-risposta ;

2. Illi fit-tieni lok id-decizjonijiet tal-ispeaker ma humiex sindikabbili mill-Qorti u lanqas huma sindikabbili mill-Qorti l-linji gwida minnu magħmula u certament u bl-akbar rispett dina l-Onorabbli Qorti ma għandha l-ebda gurisdizzjoni li tiddikjara xi decizjoni tal-ispeaker bhala nulla jew invalida ghaliex ir-regolament tal-procedura tal-Kamra hija fil-gurisdizzjoni insindikabbi tal-Kamra u kull indhil fdik il-procedura tammonta ghall-ksur tal-privileggi tal-Kamra ;

3. Illi inoltre l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati u l-Onorevoli Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici in kwantu mharrkin in rappresentanza tal-Kamra tad-Deputati ma għandhomx dik ir-rappresentanza u huma malament imharrkin ghaliex il-Kamra tad-Deputati ma għandhiex locus standi fil-Qorti ;

4. Illi għalhekk il-procedura hija evidentement monka u nkompleta għaliex jonqos legittimu kontradittur fil-gudizzju billi l-intimati certament ma humiex legittimi kontraditturi f'dan il-gudizzju ;

5. Illi l-Kamra tad-Deputati u l-kumitat tagħha bl-ebda mod bl-agir tagħhom ma vujolaw xi dritt fondamentali tar-rikorrent u lanqas huwa mahsub jew hemm il-biza li d-drittijiet fondamentali tar-rikorrent jigu vjolati. Il-Kumitat in kwistjoni huwa mghot i l-mansjoni li fl-interess pubbliku jagħmel stħarrig f'dak li jirrigwarda l-kontijiet pubblici ta` Malta u naturalment f'dan l-istħarrig huwa għandu d-dritt li jisma` lil kull minn huwa mehtieg biex il-kumitat jista` jasal għall-konkluzjonijiet tiegħu lil kull minn il-Kumitat jidħir lu li jista` jaqtih informazzjoni siewja. Dan il-Kumitat jagħmlu fl-interess pubbliku nazzjonali u certament ma huwiex l-interess pubbliku li persuna li tista` tagħti informazzjoni ma tittellax tixħed. Naturalment dan isir fir-rispett tad-drittijiet kollha ta`dik il-persuna, inkluz id-dritt, del resto rikonoxxut anke mill-istess Speaker u mill-Kumitat li persuna ma tixhiedx fejn bir-risposta tagħha tkun tista` tinkrimina ruħha. Ma hemm l-ebda hsieb li ebda

persuna tiggieghel tirrispondi domandi li jistghu jinkriminawha imma naturalment jibqa` dejjem l-obbligu ta` persuna li taghti l-informazzjoni mitluba faffarijiet fejn hija ma tistax tigi inkriminata. Huwa dejjem dritt tax-xhud, rikonoxxut anke fil-linji gwida, li jekk jhoss li risposta tista tinkriminah, iqajjem il-kwistjoni tal-privilegg tieghu li ma jixhidx fejn jista`jinkrimina ruhu ; ma hemm l-ebda hsieb li jekk isir hekk dan ma jinghatax il-piz mehtieg u li d-decizjoni dwar dan ma tittihidx bil-ghaqal skond il-ligi u fil-pjen rispett tad-drittijiet tax-xhud.

6. *Illi fir-rigward tal-fatti elenkati fir-rikors l-esponenti jirrilevaw illi ma hemm l-ebda kontestazzjoni dwar il-fatti elenkati fil-paragrafi wiehed sa hdax tar-rikors.*

7. *Illi dwar il-fatti elenkati fil-paragrafi taht punt numru wiehed u taht l-intestatura `Ksur tad-dritt tagħhom ta` smigh xieraq sancit mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta`, l-esponenti jirrilevaw is-segwenti :-*

a. *Fl-ewwel lok jigi ccarat li l-proceduri kriminali kondotti quddiem il-Qorti tal-Magistrati huma proceduri distinti u separati minn dak li qieghed jigri fil-Kumitat; u l-mansjoni tal-Kumitat ma hiex li tikkonduci investigazzjoni biex tigi uzata fil-proceduri kriminali; il-mansjoni tal-kumitat hija limitata għas-sorveljanza tal-kontijiet pubblici u tas-sanita` tal-istess kontijiet. L-ghan ta` dawk il-proceduri ma huwiex il-kondotta ta`proceduri kriminali u lanqas ma hija l-informazzjoni migbura mill-Kumitat intiza biex tintuza fi proceduri kriminali imma hija ntiza biex tintuza mill-Kamra fil-kors ta` dibattiti tagħha u fil-kors ta`dak li tagħmel fir-rigward tal-kontijiet pubblici. Din hija mansjoni tal-Kamra ta`importanza fondamentali għat-tmexxija tal-pajjiz u ghaz-zamma tad-demokrazija. Huwa għalhekk precisament li dina ma taqax biex tigi sindikata minn dina l-Onorabbi Qorti.*

b. *L-esponenti bl-ebda mod ma qieghdin jinnegaw l-applikazzjoni u l-importanza tal-hekk imsejjah dritt tas-silenzju intiz sabiex jipprotegi mill-individwu milli jinkrimina ruhu. Madanakollu wiehed irid necessarjament jezamina l-kuntest li fih jkun qieghed jigi invokat tali dritt. Instant wiehed jinnota illi l-interpretazzjoni li tat il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem lil dan id-dritt fis-sentenza deciziva tagħha fl-ismijiet Saunders vs UK, u referenza ghall-liema hemm ukoll fir-Ruling tal-iSpeaker tat-3 ta` Frar, 2014 jillimita l-applikazzjoni tal-privilegg ghall-ammissjoni ta` evidenza f-kuntest ta`proceduri kriminali u ma jestendix għal procedura ta` natura purament amministrattiva.*

c. *Huwa għalhekk krucjali ghall-proceduri odjerni li wiehed izomm f'mohhu l-fatt illi n-natura tal-proceduri quddiem il-Kumitat bl-ebda ma jistghu jigu konsidrati bhala proceduri kriminali u bl-ebda mod*

ma huma ntizi sabiex iservu bhala gbir ta` provi mill-prosekuzzjoni. Jirrizulta bl-aktar mod car fil-fatt illi l-proceduri quddiem il-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici mhux talli mhumielex ta` natura kriminali izda lanqas biss huma ta` natura gudizzjarja. Ghaldaqstant ladarba l-proceduri huma amministrativi, jidher illi m`hemmx lok illi wiehed jargumenta illi qiegħed jigi vjolat id-dritt tieghu għal smiegh xieraq a bazi ta` allegazzjoni illi d-dritt tieghu għas-silenzju gie lez.

d. Fil-fatt jingħad illi dawk il-proceduri kriminali ma jinterressaux lill-iSpeaker u l-procedura quddiem il-Kumitat ma hijex relatata ma` dawk il-proceduri kriminali u ma hija bl-ebda mod intiza sabiex tigbor evidenza biex tintuza fil-proceduri kriminali imma hija xi haga kompletament indipendenti minnhom.

e. Fil-proceduri quddiem il-Kumitat, ghalkemm ix-xhud huwa obbligat jirrispondi l-mistoqsijiet mqieghda lilu, huwa mhux obbligat jirrispondi fejn huwa jista' jinkrimina ruhu u dan skond l-istess Ruling in kwistjoni, ghallhekk ma hemm l-ebda ksur ta`ebda dritt fondamentali. Il-fatt illi x-xhud jigi msejjah sabiex jidher quddiem il-kumitat minnu nnifsu ma jivvjola l-ebda dritt, huwa l-fatt li persuna tigi mgieghla li twiegeb għal mistoqsijiet li jinkriminawha li potenzjalment jista' jingħad illi jivvjola dritt. Għaldaqstant ladarba l-procedura tal-Kumitat hekk kif stabbilita mir-Ruling in kwistjoni tipprovdi lix-xhud il-possibilita` illi jigi ezentit milli jwiegeb dawk il-mistoqsijiet linjistgħu jinkriminawh għalhekk jidher bic-car illi d-drittijiet tax-xhud huma protetti.

f. Fi kwalunkwe kaz jidher illi l-argumenti tar-rikorrenti huma kollha argumenti ta` konvenjenza; certament lis-Speaker jista' jara li d-dritt fondamentali ta` xhud sa fejn jikkoncerna d-deċizjonijiet li jieħu huwa ma jinkisirx, lis-Speaker ma hux qiegħed jghid li d-drittijiet fondamentali tal-individwu ma jaapplikawx, anzi il-linji gwida minnha mahluqa huma ntizi precisament biex dawk id-drittijiet fondamentali ma jiegħu mittifsa.

8. Illi dwar il-fatti elenkati fil-paragrafi taht punt numru tnejn u taht l-intestatura 'Ksur tad-dritt tagħhom tal-liberta` personali sancit mill-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Europea kif ukoll mill-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta` Malta', l-esponenti qiegħdin jirrilevaw is-segwenti:

a. L-allegazzjoni illi r-Regola 4 tal-Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives b`xi mod tivvjola d-dritt tal-liberta` personali tar-rikorrenti qiegħda tigi kontestata fl-intier tagħha.

b. Ir-rikorrenti fir-rikors tagħhom qiegħdin jallegaw illi l-fatt illi wahda mill-pieni ghall-“nuqqas ta`qima” (contempt) provduta taht l-

Ordinanza dwar il-Privileggi u s-Setghat tal-Kamra tad-Deputati (Kap 113), ossija il-piena emergenti ms-subartikolu 5 tal-artikolu 11 li tiprovdil l-possibilita` ta`prigunerija effettivament tivvjola d-dritt tal-liberta` personali tar-rikorrenti. L-istess rikorrenti jipprovaw izewgu din l-allegazzjoni fiergha mal-fatt illi r-rikorrenti jinsabu mehlusa mill-arrest mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala qorti istruttorja taht diversi kondizzjonijiet inkluz li ma jikkommettux delitt iehor ta`natura volontarja.

c. Fl-ewwel lok, jigi osservat illi din is-sitwazzjoni illi temergi f'dan il-kaz hija wahda analoga ghal sitwazzjoni fejn persuna li tkun giet mehlusa mill-arrest taht kondizzjonijiet specifici legalment elenkati mill-Qrati tagħna tigi, waqt dak il-perjodu ta` helsien, imharrka sabiex tagħti x-xhieda tagħha quddiem il-Qrati. Certament ma jistax wieħed jikkonkludi illi l-fatt li Qorti tordna l-arrest ta` xhud li minkejja li jkun gie imharrek sabiex jidher quddiemha jonqos milli jagħmel dan, ma tikkonsistix fi-vjolazzjoni tad-dritt tal-liberta` personali tal-persuna.

d. Fi kwalsiasi kaz il-potenzjal tal-piena ta` prigunerija taht l-Ordinanza surrefrita jirrizulta biss f'kaz illi x-xhud in kwistjoni jonqos milli jidher quddiem il-Kumitat. Kif aktar `il fuq spjegat, ir-Ruling tal-ispeaker jipprovdi l-possibilita` illi filwaqt li x-xhud jattendi kif rikjest mill-Kumitat huwa għandu l-possibilita` illi jagħzel li ma jwegibx mistoqsijiet li r-risposta tagħhom tista` tinkriminah huwa għalhekk evidenti illi ladarba m'hemmx riskju li l-individu jinkrimina ruhu x-xhud għandu jidher quddiem il-Kumitat kif mitlub u b`hekk jevita illi jikkommetti nuqqas ta` qima kontra l-istess.

e. Il-poteri li bihom il-Kamra hija moghnija permezz tal-Ordinanza dwar il-Privileggi u s-Setghet tal-Kamra tad-Deputati, li certament huma applikabbli ghall-Kumitat huma essenzjali għall-funzjoni tad-demokrazija z-zamma tal-ordni pubbliku b` mod o sabiex il-Kamra tkun tista` taqdi l-funzjonijiet tagħha.

9. *Għalhekk it-talbiet tar-rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u huma f'kull kaz prematur u biss frott ta`spekulazzjoni u intant għandhom jigu michuda fl-intier tagħhom, bl-ispejjez kontra l-istess rikorrenti.*

Rat il-verbal tal-udjenza tas-16 ta` Ottubru 2014 fejn idderigiet lill-partijiet sabiex jittrattaw l-ewwel erba` eccezzjonijiet.

Rat id-digriet li tat fl-udjenza tas-17 ta` Novembru 2014 fejn halliet il-kawza għas-sentenza dwar l-ewwel erba` eccezzjonijiet.

Rat id-digriet illi tat fit-13 ta` Jannar 2015 fejn issospendiet il-prolazzjoni tas-sentenza dwar it-tielet u r-raba` eccezzjonijiet u halliet il-kawza ghas-sentenza dwar l-ewwel u t-tieni eccezzjonijiet.

Rat is-sentenza li tat fil-15 ta` Jannar 2015 fejn cahdet l-ewwel u t-tieni eccezzjonijiet, spejjez ghall-intimati, u fejn ordnat il-prosegwiment tal-kawza.

Rat illi wara li l-intimati ressqu appell minn din id-decizjoni, il-Qorti Kostituzzjonali tat sentenza fil-15 ta` Dicembru 2015 fejn ikkonfermat is-sentenza appellata, spejjez ghall-intimati, u halliet il-kawza ghall-kontinwazzjoni quddiem din il-Qorti.

Rat is-sentenza li tat fis-26 ta` Mejju 2016 dwar l-eccezzjonijiet preliminari l-ohra fejn iddikjarat illi l-intimat Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati huwa legittimu kontradittur tar-rikorrenti ; iddikjarat illi l-intimat Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati hekk kif imharrek in rappresentanza tal-Kamra tad-Deputati mhuwiex il-legittimu kontradittur tar-rikorrenti stante li m`ghandux ir-rappresentanza tal-Kamra tad-Deputati ; iddikjarat illi l-intimat Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici huwa legittimu kontradittur tar-rikorrenti ; iddikjarat illi l-intimat Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici hekk kif imharrek in rappresentanza tal-istess Kumitat mhuwiex il-legittimu kontradittur tar-rikorrenti stante li m`ghandux ir-rappresentanza tal-istess Kumitat ; l-ispejjez ta` dik id-decizjoni kellhom jibqghu rizervati ghall-gudizzju finali ; u ordnat il-prosegwiment tal-kawza.

Rat illi minn hemm `il quddiem kien trattat il-mertu. In kwantu jirrigwarda provi, il-partijiet iddikjaraw illi kienu qeghdin joqghodu fuq id-dokumenti formanti parti mill-atti.

Semghet is-sottomissjonijiet tal-ahhar bil-fomm li ghamlu d-difensuri fl-udjenza tal-11 ta` Ottubru 2016.

Rat id-digriet illi tat fl-istess udjenza fejn halliet il-kawza ghas-sentenza ghal-lum.

Rat l-atti l-ohra tal-kawza.

II. Provi

Il-provi tal-partijiet huma kostitwiti mid-dokumenti li jaghmlu parti mill-atti ta` din il-kawza. Il-Qorti sejra tirreferi ghall-atti `l quddiem.

III. Sottomissjonijiet

Fil-kaz tal-lum, il-partijiet ghazlu li jaghmlu sottomissjonijiet tal-ahhar bil-fomm.

a) Ir-rikorrenti

Isostnu illi dwar il-fatti tal-kaz ma hemmx kontestazzjoni.

Dwar ir-ruling tal-Onor. Speaker li huwa l-mertu tal-istanza tal-lum, ir-rikorrenti jinsistu li għandha ssir distinzjoni netta u legali bejn il-jedd tas-silenzju li għandha persuna li tkun akkuzata u l-jedd ta` persuna li tkun investigata jew ta` xhud li ma twegibx għal domandi li risposti għalihom jistgħu jinkriminaw lil dik il-persuna. Ghalkemm simili, iz-zewg drittijiet huma legalment distinti minn xulxin.

Il-guidelines in kwistjoni huma rifless tal-posizzjoni rigward id-dritt ta` *non self incrimination*. Dak id-dritt ighodd fil-kaz ta` persuna li tkun qegħda tigi nvestigata jew ghall-kaz ta` xhud. Il-kaz tal-lum huwa divers għaliex hawn si tratta ta` persuna akkuzata li għandha d-dritt tas-silenzju, liema dritt jiġi mhux biss quddiem il-qorti fejn il-persuna tkun akkuzata izda kullimkien.

Jissottometti illi r-ruling jindirizza s-sitwazzjoni ta` xhud u mhux ta` akkuzat. Xhud għandu d-dritt li ma jinkriminax ruhu. Gara pero` illi r-ruling gie nterpetrat, oltre l-kontenut tieghu, u għal din ir-raguni qiegħed jigi mpunjat. Quddiem il-Kumitat tal-Kamra, dak mistenni mir-rikorrenti m`għandhiex titqies bhala xieħda ordinarja, propju għaliex ir-rikorrenti huma akkuzati dwar l-istess fatti quddiem qorti ta` gurisdizzjoni kriminali.

Għalhekk kemm ir-ruling kif ukoll il-guidelines huma lesivi ghall-jedd tar-rikorrenti għal smigh xieraq. Fil-kaz ta` **Saunders vs UK** deciz

mill-ECHR, inghad illi d-dritt tas-silenzju huwa mhares bl-Art 6 tal-Konvenzjoni.

L-istess principji jghodd ghal-lezjoni tal-Art 5 tal-Konvenzjoni.

b) L-intimati

Isostnu li għandha ssir distinzjoni bejn proceduri parlamentari u proceduri gudizzjarji. Tal-ewwel m'għandhomx fini penali billi m'għandhomx l-iskop li jsibu htija izda huma ntizi biex il-pubbliku jkun edott b'dak li jkun qed jigri fil-pajjiz.

Dwar l-allegata lezjoni minhabba inkriminazzjoni, jissottomettu illi fil-linji gwida u fil-mod kif agixxa l-Onor Speaker, ma kienx hemm lezjoni tad-dritt tar-rikorrent li ma jinkriminax ruhu. Jispetta lil xhud li meta jigi mistoqsi, jiddikjara li ma jistax jirrispondi ghaliex jista` jinkrimina ruhu. Malli x-xhud jagħmel hekk, jiskatta l-obbligu tal-Onor Speaker u tal-Kumitat li jaraw jekk għandhomx jinsitu għal risposta. Fil-kaz tal-lum, saret assunzjoni da parti tar-rikorrenti li kien ser ikun hemm insistenza da parti tal-Kumitat sabiex jirrispondi għad-domanda ghalkemm kien invoka d-dritt tas-silenzju. Skont il-linji gwida, l-obbligu ta` persuna li tixhed huwa kjarament soggett mingħajr limitazzjonijiet għad-dritt li ma jinkriminax ruhu.

Skont l-intimati, id-dritt tas-silenzju huwa dritt sussidjarju tad-dritt li wieħed ma jinkriminax ruhu, ghaliex sabiex jigi nvokat d-dritt tas-silenzju, l-ewwel għandu jigi nvokat d-dritt li b'dak li ser jingħad wieħed jista` jinkrimina ruhu. Fil-kaz tal-lum, ir-rikorrenti qegħdin jirrifutaw illi jagħmlu hekk ; li kieku r-rikorrenti qalu li bir-risposta tagħhom setghu jinkriminaw ruħħom, allura l-Kumitat kien jieqaf mill-mistoqsjiet. Għalhekk l-intimati jikkontendu illi r-rikorrenti ma jistgħux ighidu li mhux ser jirrispondu ghaliex għandhom dritt tas-silenzju, mingħajr qabel ma jghidu li mhux sejrin jirrispondu ghaliex jistgħu jinkriminaw ruħħom.

Għall-intimati l-problema qamet propju ghaliex ir-rikorrenti rrifutaw li jghidu jekk iridux jixħdu ghaliex setghu jinkriminaw ruħħom.

IV. Dritt

Ir-rikorrenti qeghdin jilmentaw minn ksur tal-jeddijiet fondamentali tagħhom għal smigh xieraq u għal-liberta` personali hekk kif tutelati bil-Kostituzzjoni u bil-Konvenzjoni.

Billi ma kienx indikat fir-rikors promotur fejn preciz kien l-ilment fid-disposizzjonijiet citati mir-rikorrenti, il-Qorti sejra tirriproduci l-erba` disposizzjonijiet b`mod shih.

a) Smigh xieraq

i) L-Art 39 tal-Kostituzzjoni

Id-disposizzjoni taqra hekk :–

(1) *Kull meta xi hadd ikun akkuzat b`reat kriminali huwa għandu, kemm-il darba l-akkuza ma tigix irtirata, jigi moghti smigh xieraq gheluq zmien ragonevoli minn qorti indipendenti uimparżjali mwaqqfa b`ligi.*

(2) *Kull qorti jew awtorità ohra gudikanti mwaqqfa b`ligi għad-decizjoni dwar l-ezistenza jew l-estensjoni ta` drittijiet jew obbligi civili għandha tkun indipendenti u imparżjali; u meta l-proceduri għal decizjoni bħal dik huma mibdija minn xi persuna quddiem qorti jew awtorità ohra gudikanti bħal dik, il-kaz għandu jigi moghti smigh xieraq gheluq zmien ragonevoli.*

(3) *Hlief bil-ftehim tal-partijiet kollha, il-proceduri kollha ta` kull qorti u l-proceduri dwar id-decizjoni tal-ezistenza jew l-estensjoni tad-drittijiet jew obbligi civili ta` persuna quddiem xi awtorità gudikanti ohra, magħdud il-pronunzjament tad-decizjoni tal-qorti jew awtorità ohra, għandhom jinzammu fil-pubbliku.*

(4) *Ebda haga fis-subartikolu (3) ta` dan l-artikolu ma għandha timpedixxi lil xi qorti jew xi awtorità bħalma hija msemmija f'dak is-subartikolu milli teskludi mill-proceduri persuni li ma jkunux il-partijiet tal-proceduri u r-rapprezzanti legali tagħhom*

(a) *fi proceduri quddiem qorti ta` gurisdizzjoni volontarja u proceduri ohra li, fil-prattika tal-Qrati f' Malta jigu, jew huma tal-istess xorta bħal dawk li jigu, decizi in camera ;*

(b) *fi proceduri skont xi ligi dwar it-taxxa fuq l-income; jew(c) safejn il-qorti jew awtorità ohra –*

(i) *tista` tqis mehtieg jew espedjenti f`cirkostanzi li fihom il-pubblicità tista` tippregudika l-interessital-gustizzja ; jew*

(ii) *jista` jkollha setgha jew tkun mehtiega b`ligi li tagħmel hekk fl-interess tad-difiza, sigurtà pubblika, ordni pubbliku, moralità jew decenza pubblika, il-gid ta` persuni taht l-età ta` tmintax-il sena jew il-protezzjoni tal-hajja privata ta` persuni li jkollhom x`jaqsmu mal-proceduri.*

(5) *Kull min jigi akkuzat b`reat kriminali għandu jigi meqjus li jkun innocenti sakemm jigi pruvat jew ikun wiegeb li huwa hati: Izda ebda haga li hemm fi jew magħmula skont l-awtorità ta` xi ligi ma titqies li tkun inkonsistenti ma` jew bi ksur ta` dan is-subartikolu safejn dik il-ligi timponi fuq xi persuna akkuzata kif intqal qabel il-piz tal-prova ta` fatti partikolari.*

(6) *Kull min ikun akkuzat b`reat kriminali –*

(a) *għandu jigi nformat bil-miktub, b`ilsien li huwa jifhem u bid-dettalji, dwar ix-xorta tar-reat li bih ikun akkuzat ;*

b) *għandu jigi moghti zmien u facilitajiet xierqa ghall-preparazzjoni tad-difiza tieghu ;*

c) *għandu jithalla jiddefendi ruhu personalment jew permezta` rappresentant legali u min ma jkunx jista` jħallas għal rappresentanza legali hekk kif tkun mehtiega ragonevolment mic-cirkostanzi tal-kaz tieghu jkollu dritt li jkollu dik ir-rappresentanza bi spejjeż pubblici ;*

(d) *għandu jigi moghti facilitajiet biex jezamina personalment jew permezz tar-rappresentant legali tieghu x-xhieda msejha mill-prosekuzzjoni quddiem kull qorti u li jikseb l-attendenza ta` xhieda suggett ghall-hlas tal-ispejjeż ragonevoli tagħhom, u jagħmel l-ezami tax-xhieda li jkunu ser jixhdu għalihi quddiem il-qorti bl-istess kondizzjonijiet bhal dawk li jghoddju għal xhieda msejha mill-prosekuzzjoni; u*

(e) *għandu jithalla li jkollu bla hlas l-ghajnuna ta` interpretu jekk ma jkunx jista` jifhem l-ilsien uzat fil-proceduri dwar l-akkuza, u hliel bil-kunsens tieghu stess il-proceduri ma jistgħux jinżammu fl-assenza tieghu hliel jekk huwa jgħib ruhu hekk li jagħmel it-tkomplija tal-proceduri fil-prezenza tieghu imprattikabbli u l-qorti tkun ordnat li jigi mwarrab u li l-proceduri jitkomplew fl-assenza tieghu.*

(7) *Meta xi hadd jghaddi proceduri dwar reat kriminali, il-persuna akkuzata jew xi persuna awtorizzata minnha għal hekk għandha,*

jekk hekk tehtieg u bi hlas ta` dak id-dritt ragonevoli li jista` jkun preskrift b`ligi, tigi moghtija fi zmien ragonevoli wara s-sentenza kopja ghall-uzu tal-persuna akkuzata ta` kull inkartament tal-proceduri maghmula minn jew ghan-nom tal-qorti.

(8) *Hadd ma għandu jitqies li jkun hati ta` reat kriminali minhabba f`xi att jew omissjoni li, fil-hin meta jkun sar, ma jkunx jikkostitwixxi reat bhal dak, u ebda piena ma għandha tigi mposta għal xi reat kriminali li tkun aktar severa fi grad jew xorta mill-oghla piena li setghet tigi mposta għal dak ir-reat fiz-zmien meta jkun gie magħmul.*

(9) *Ebda persuna li turi li tkun ghaddiet proceduri quddiem xi qorti kompetenti għal reat kriminali u jew tkun giet misjuba hatja jew liberata ma għandha terga` tghaddi proceduri għal dak ir-reat jew għal xi reat kriminali iehor li għaliex setghat tigi misjuba hatja fil-proceduri għal dak ir-reat hlief wara ordni ta` qorti superjuri mogħti matul il-kors ta` appell jew proceduri ta` revizjoni dwar id-dikjarazzjoni ta` htija jew liberazzjoni; u ebda persuna ma għandha tghaddi proceduri għal reat kriminali jekk turi li tkun hadet il-mahfra għal dak ir-reat :*

Izda ebda haga f`xi ligi ma għandha titqies li tkun inkonsistenti ma` jew bi ksur ta` dan is-subartikolu minhabba biss li tawtorizza xi qorti li tagħmel proceduri kontra membru ta` korp dixxiplinat għal reat kriminali nonostanti kull proceduri u dikjarazzjoni ta` htija jew liberazzjoni ta` dak il-membru skont il-ligi dixxiplinarja ta` dak il-korp, imma hekk illi kull qorti li tkun hekk tiggudika dak il-membru u li hekk issibu hati għandha meta tikkundannah għal xi piena tiehu kont ta` kull piena mogħtija lilu skont dik il-ligi dixxiplinarja.

(10) *Ebda persuna li tghaddi proceduri għal reat kriminali ma għandha tkun obbligata li tixhed fil-proceduri kontra tagħha.*

(11) *F`dan l-artikolu "rappresentant legali" tfisser persuna intitolata li tezercita f' Malta bhala avukat jew, hlief dwar procedure quddiem qorti fejn prokuratur legali ma għandux dritt ta` smigh.*

ii) **L-Art 6 tal-Konvenzjoni**

Id-disposizzjoni taqra hekk :-

1. *Fid-determinazzjoni tad-drittijiet civili u tal-obbligi tieghu jew ta` xi akkuža kriminali kontra tieghu, kulhadd huwa ntitolat għal smigh imparżjali u pubbliku żmien ragħonevoli minn tribunal indipendent u imparżjali mwaqqaf b`ligi. Is-sentenza għandha tingħata pubblikament iżda l-istampa u l-pubbliku jistgħu jiġi esklużi mill-proceduri kollha jew minn parti minnhom -interess tal-morali, tal-ordni pubbliku jew tas-*

sigurta` nazzjonali f`soċjeta` demokratika, meta l-interessi tal-minuri j ew il-protezzjoni tal-hajja privata tal-partijiet hekk tehtieġ, j ew safejn ikun rigorożament mehtieġ l-fehma tal-qorti fċirkostanzi speċjali meta l-pubblicita` tista` tippregudika l-interessi tal-ġustizzja.

2. *Kull min ikun akkuzat b`reat kriminali għandu jigi meqjus li jkun innocenti sakemm ma jigix pruvat hati skont il-liggi.*

3. *Kull min ikun akkuzat b`reat kriminali għandu d-drittijiet minimi li gejjin :*

(a) li jkun infurmat minnu, b`lingwa li jifhem u d-dettal, dwar in-natura u r-raguni tal-akkuza kontra tieghu ;

(b) li jkollu zmien u facilitajiet xierqa ghall-preparazzjoni tad-di za tieghu ;

(c) li jiddefendi ruhu persunalment j ew permezz ta` assistenza legali magħzula minnu stess j ew, jekk ma jkollux mezzi bizzżejjed li jħallas l-assistenza legali, din għandha tingħata lilu b`xejn meta l-interessi tal-ġustizzja jehtiegū hekk ;

(d) li jezamina j ew li jara li jigu eżaminati xhieda kontra tieghu u li jottjeni l-attendenza u l-eżami ta` xhieda favur tieghu taht l-istess kundizzjonijiet bhax-xhieda kontra tieghu ;

(e) li jkollu assistenza b`xejn ta` interpretu jekk ma jkunx jifhem j ew jitkellem il-lingwa uzata l-qorti.

b) Liberta` personali

i) L-Art 34 tal-Kostituzzjoni

Id-disposizzjoni taqra hekk :-

(1) Hadd ma għandu jigi pprivat mil-libertà personali tieghu hliet kif jista` jkun awtorizzat b`līgi fil-kazijiet li gejjin, jigifieri -

(a) bhala konsegwenza tal-inkapacità tieghu li jwiegeb għal akkuza kriminali;

(b) fl-esekuzzjoni tas-sentenza j ew ordni ta` qorti, sew Malta sew band`ohra dwar reat kriminali li tieghu ikun gie misjub hati;

(c) *fl-esekuzzjoni tal-ordni ta` qorti li tikkundannah ghal disprezz lejn dik il-qorti jew lejn qorti jew tribunal iehor jew fl-esekuzzjoni tal-ordni tal-Kamra tad-Deputati li tikkundannah ghal disprezz lejha stess jew lejn il-membri tagħha jew għal ksur ta` privilegg;*

(d) *fl-esekuzzjoni tal-ordni ta` qorti magħmul biex jizgura twettiq ta` xi obbligu impost lilu b`ligi;*

(e) *sabiex jingieb quddiem qorti fl-esekuzzjoni tal-ordni ta` qorti jew quddiem il-Kamra tad-Deputati fl-esekuzzjoni tal-ordni ta` dik il-Kamra;*

(f) *fuq suspect ragonevoli li huwa jkun ikkommetta, jew ikun sejjer jikkommetti, reat kriminali;*

(g) *fil-kaz ta` persuna li ma tkunx għalqet l-età ta` tmintax-il sena, ghall-iskop tal-edukazzjoni u gid tagħha;*

(h) *sabiex jigi evitat it-tixrid ta` marda infettiva jew kontagħuza;*

(i) *fil-kaz ta` persuna li tkun, jew tkun ragonevolment suspecta li tkun, ta` mohh marid, mogħtija għan-narkotici jew xorġ, jew vagabonda, ghall-iskop tal-kura jew trattament tagħha jew protezzjoni tal-komunità, jew*

jew

(j) *sabiex jigi evitat id-dħul illegittimu ta` dik il-persuna f' Malta, jew sabiex tigi effettwata l-espulsjoni, l-estradizzjoni jew it-tnejhija legittima ohra ta` dik il-persuna minn Malta jew it-tehid ta` proceduri dwar hekk jew sabiex tigi mrazzna dik il-persuna waqt li tkun qed tigi mghoddija minn Malta fil-kors tal-estradizzjoni jew tnejhija tagħha bhala prigunier misjub hati minn pajjiz għal iehor.*

(2) *Kull min ikun arrestat jew detenut għandu jigi nformat, fil-hin tal-arrest jew detenzjoni tieghu, filsien li huwa jifhem, bir-ragunijiet tal-arrest jew detenzjoni tieghu:*

Izda jekk interpretu jkun mehtieg u ma jkunx disponibbli malajr jew jekk ikun xort`ohra imprattikabbli li jigu mharsa d-disposizzjonijiet ta` dan is-subartikolu fil-hin tal-arrest jew detenzjoni tieghu, dawn id-disposizzjonijiet għandhom jigu mharsa kemm jista` jkun malajr.

(3) *Kull min jigi arrestat jew detenut -*

(a) *sabiex jingieb quddiem qorti fl-esekuzzjoni tal-ordni ta` qorti;*

jew

(b) *fuq suspect ragonevoli li jkun ikkommetta, jew li jkun sejjer jikkommetti, reat kriminali, u li ma jigix mehlus, għandu jingieb quddiem qorti mhux aktar tard minn tmienja u erbghin siegha wara; u jekk xi hadd arrestat jew detenut f'xi kaz bhal dak li huwa msemmi fil-paragrafu (b) ta` dan is-subartikolu ma jigix iggudikat fi zmien ragonevoli, f'dak il-kaz, bla hsara għal kull proceduri ohra li jistgħu jingiebu kontra tieghu, huwa għandu jigi mehlus jew bla kondizzjoni jew b'kondizzjonijiet ragonevoli, maghduda b'mod partikolari dawk il-kondizzjonijiet li jkunu mehtiega ragonevolment biex jigi zgurat li huwa jidher f'data aktar tard ghall-kawza jew ghall-proceduri preliminary ghall-kawza.*

(4) *Kull min ikun arrestat jew detenut illegalment minn xi persuna ohra jkollu dritt għal kumpens għal hekk minn dik il-persuna.*

(5) *Ebda haga li hemm fi jew li tkun magħmula bl-awtorità ta` xi ligi ma għandha titqies li tkun inkonsistenti ma` jew bi ksur ta` dan l-artikolu safejn il-ligi in kwistjoni tawtorizza t-tehid matul dak il-perijodu ta` emergenza pubblika skont ma hu msemmi fil-paragrafu (a) jew (c) tas-subartikolu (2) tal-artikolu 47 ta` din il-Kostituzzjoni ta` mizuri li jkunu ragonevolment gustifikabbli sabiex tigi affrontata s-sitwazzjoni li tezisti matul dak il-perijodu ta` emergenza pubblika.*

(6) *Jekk xi hadd li jkun detenut legalment bis-sahha biss ta` ligi bhal dik imsemmija fis-subartikolu li jahbat l-ahhar qabel dan hekk jitlob f'xi zmien matul il-perijodu ta` dik id-detenzjoni mhux qabel sitt xhur wara li jkun għamel l-ahhar talba bhal dik matul dak il-perijodu, il-kaz tieghu jigi rivedut minn tribunal indipendenti u imparżjali mwaqqaf b'ligi u magħmul minn persuna jew persuni li kull wahda minnhom ikollha jew kellha kariga gudizzjarja jew tkun kwalifikata biex tigi mahtura għal kariga bhal dik f'Malta.*

(7) *Wara xi revizjoni minn tribunal skont is-subartikolu li jahbat l-ahhar qabel dan tal-kaz ta` xi persuna detenuta, it-tribunal jista` jagħmel rakkmandazzjonijiet dwar il-htiega jew espedjenza tat-tkompliġa tad-detenzjoni tagħha lill-awtorità li minnha kienet giet ordnata izda izda. kemm-il darba ma jkunx provdut xort `ohra b'ligi, dik l-awtorità ma tkunx obbligata tagħixxi skont xi rakkmandazzjonijiet bhal dawk.*

ii) **L-Art 5 tal-Konvenzioni**

Id-disposizzjoni taqra hekk :-

Kulhadd għandu d-dritt għal-libertà u għas-sigurtà tal-persuna.

Hadd ma għandu jigi ipprivat mil-libertà tieghu hlief fil-kazijiet li gejjin u skont il-procedura preskritta bil-ligi :-

- (a) *id-detenzjoni skond il-ligi ta` persuna wara li tinsab hatja minn qorti kompetenti;*
- (b) *l-arrest jew id-detenzjoni skond il-ligi ta` persuna ghal nuqqas ta` tharis ta` skond il-ligi ta` qorti jew sabiex jigi sabiex jigi zgurat it-twettiq ta` xi obbligu preskrift mil-ligi;*
- (c) *l-arrest jew detenzjoni skond il-ligi ta` persuna effettwata sabiex tigi migjuba quddiem l-autorità legali kompetenti fuq suspect ragonevoli li tkun ikommettiet reat jew meta jkun meqjus ragonevolment mehtieg biex jigi evitat li tikkommetti reat jew li tahrab wara li tkun ghamlet reat;*
- (d) *id-detenzjoni ta` minuri b`ordni skond il-ligi ghall-iskop ta` sorveljanza edukattiva jew id-detenzjoni tieghu skond il-ligi sabiex jigi migjub quddiem l-autorità legali kompetenti;*
- (e) *id-detenzjoni skond il-ligi ta` persuni biex jigi evitat it-tixrid ta` mard infettiv, ta` persuni mhux f`sensihom, addetti ghall-alkohol jew għad-drogi jew vagabondi;*
- (f) *l-arrest jew id-detenzjoni skond il-ligi ta` persuna biex jigi evitat li tidhol mingħajr awtorità fil-pajjiz jew ta` persuna li kontra tagħha tkun qed issir kawza għad-deportazzjoni jew ghall-estradizzjoni.*

(2) *Kull min ikun arrestat għandu jigi nfurmat minnufih, f'lingwa li jifhem, dwar ir-ragunijiet ta` l-arrest tieghu u dwar kull akkuza kontra tieghu.*

(3) *Kull min ikun arrestat jew detenut skond id-disposizzjonijiet tal-paragrafu (1) (c) ta` dan l-Artikolu għandu jingieb minnufih quddiem imħallef jew funzjonarju iehor awtorizzat b`ligi biex jezercita setgha gudizzjarja u jkollu dritt għal proceduri fi zmien ragonevoli jew għal helsien waqt pendenza tal-proceduri. Il-helsien jista` jkun taħtt kundizzjoni ta` garanziji biex jidhergħall-proceduri.*

(4) *Kull min ikun ipprivat mil-libertà tieghu b`arrest jew detenzjoni jkollu dritt li jagħmel proceduri biex il-legalità tad-detenzjoni tieghu tigi deciza malajr minn qorti u l-libertà tieghu u tigi ordnata jekk id-detenzjoni ma tkunx skond il-ligi.*

(5) *Kull min ikun vittma ta` arrest jew detenzjoni bi ksur tad-disposizzjonijiet ta` dan l-Artikolu jkollu dritt esegwibbli għal kumpens.*

V. Gurisprudenza

Fis-sentenza li tat fit-12 ta` Frar 2016 fil-kawza `Richard Cuschieri vs Avukat Generali`, il-Qorti Kostituzzjonal qaqet hekk :-

19. *Jibda biex jigi senjalat li in tema legali u fuq livell Ewropew, id-dritt ghal smigh xieraq kontemplat fl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Europea ma jinkludix espressament id-dritt li persuna ma tinkriminax ruhha jew id-dritt ghas-silenzju, izda dawn id-drittijiet korollari gew identifikati u meqjusa mill-gurisprudenza tal-Qorti Europea bhala li jaqghu taht il-kappa tal-Artikolu 6.*

...

22. *Din il-Qorti sejra tibda billi tagħmel is-segwenti osservazzjonijiet ta` natura guridika tal-vertenza in dizamina b`referenza ghall-kazistika barranija u dik Eworpeja.*

23. *Ta` siwi hija l-osservazzjoni magħmula mill-Qorti Suprema tal-Istati Uniti fil-kaz **US v. Holt** dwar dak li hu ammissibbli fil-għbir tal-provi taħbi-l-Hames Emenda għal-Kostituzzjoni tal-Istati Uniti illi toffri protezzjoni lil persuna milli tigi sfurzata tixhed kontriha stess waqt proceduri kriminali. Gie osservat pero` li il-protezzjoni ma tghoddx għal provi dwar il-karatteristici fizici tal-akkuzat. F'dik is-sentenza, il-Qorti Suprema spjegat :*

`... the prohibition of compelling a man in a criminal court to be witness against himself is a prohibition of the use of physical or moral compulsion to extort communications from him, not an exclusion of his body as evidence when it may be material.'

24. *Dan ifisser li provi bħal ma huma impronti digitali, ritratti, qisien tal-gisem, kampjuni tal-iskrittura u kampjuni tal-vuci jew tad-demm ma jaqghux taħbi il-Hames Emenda. Kampjun tal-iskrittura jew tal-vuci li ma jkollu ebda kontenut inkriminanti hija karatteristika fizika li ma taqax taħbi il-protezzjoni tal-imsemmija emenda.*

...

28. *Gurisprudenza recenti tal-Qorti Europea wkoll tadotta hsieb simili hafna għal dak tal-Qorti Suprema Amerikana f'dak li jirrigwarda l-kompatibilità ta` tehid ta` kampjuni mal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni. Rigward l-interpretazzjoni tar-rikorrent dwar id-dritt ta` persuna akkuzata li tibqa` siekta, issir referenza partikolari għas-sentenza **O'Halloran and Francis v. UK**, li permezz tagħha l-Qorti Europea enunciat il-principju li d-drittijiet li johorgu mill-Artikolu 6 u, senjatament ghall-kaz odjern, id-dritt li wieħed jibqa` sieket u l-privilegg li persuna ma tigix imgiegħla tinkrimina ruhha ma humiex assoluti. F'dak il-kaz gie osservat li :*

*‘While the Court’s case-law has rarely implied that the right to a fair trial under Article 6 is an unqualified right, the Court’s actual approach – at least under the heading of the right to silence – is more qualified, usually requiring a test to establish whether or not the essence of the right was infringed upon. Under this essence of the right analysis, what constitutes a fair trial cannot be the subject of a single unvarying rule but depends to a certain extent on the circumstances of the particular case. As a result, at times it involves a *sui generis* proportionality test, especially in relation to minor offences, to justify a finding of no violation of Article 6 (O’Halloran and Francis).*

This essence of the right test employs three main criteria to establish whether the coercion or oppression of the will of the accused is permissible under Article 6: a) nature and degree of compulsion used to obtain the evidence; b) weight of the public interest in the investigation and punishment of the offence at issue; c) existence of any relevant safeguards in the procedure, and the use to which any material so obtained is put (Jalloh, §117).

A certain degree of physical compulsion may be allowed by Article 6 to extract material, or “real” evidence, where that evidence has existence independent of the will of the accused – such as breath, urine, finger, voice, hair, tissue samples for DNA purposes – but not to extract a confession or documentary evidence nor to extract material evidence by sufficiently serious intrusion into the physical autonomy of the accused (Jalloh, §§103-123) ...`

29. F`analizi dwar il-gurisprudenza Europea fir-rigward l-attrici Karen Reid tikkummenta hekk: `.... The right not to incriminate oneself does not generally extend to the use in criminal proceedings of material which may be obtained from the accused under compulsory powers but which has an existence independent of the will of the suspect [eg. documents or material produced by the normal functioning of the body such as breath, blood, hair, tissue or voice samples]. Where obtaining the material goes beyond the mere passive endurance of a minor interference with bodily integrity, a problem may arise as in Jalloh v Germany where an emetic was forcibly administered to induce the regurgitation of swallowed drugs ..`

Fid-decizjoni li tat l-ECHR fit-13 ta` Settembru 2016 fil-kaz ta` **Ibrahim and Others vs The United Kingdom** ingħad hekk :-

(b) General approach to Article 6 in its criminal aspect

250. The right to a fair trial under Article 6 § 1 is an unqualified right. However, what constitutes a fair trial cannot be the subject of a single unvarying rule but must depend on the circumstances of the

particular case (see O'Halloran and Francis v. the United Kingdom [GC], nos. 15809/02 and 25624/02, § 53, ECHR 2007-III). The Court's primary concern under Article 6 § 1 is to evaluate the overall fairness of the criminal proceedings (see, among many other authorities, Taxquet v. Belgium [GC], no. 926/05, § 84, ECHR 2010; and Schatschaschwili v. Germany [GC], no. 9154/10, § 101, ECHR 2015).

251. Compliance with the requirements of a fair trial must be examined in each case having regard to the development of the proceedings as a whole and not on the basis of an isolated consideration of one particular aspect or one particular incident, although it cannot be excluded that a specific factor may be so decisive as to enable the fairness of the trial to be assessed at an earlier stage in the proceedings (see Can v. Austria, no. 9300/81, Commission's report of 12 July 1984, § 48, Series A no. 96). In evaluating the overall fairness of the proceedings, the Court will take into account, if appropriate, the minimum rights listed in Article 6 § 3, which exemplify the requirements of a fair trial in respect of typical procedural situations which arise in criminal cases. They can be viewed, therefore, as specific aspects of the concept of a fair trial in criminal proceedings in Article 6 § 1 (see, for example, Salduz, cited above, § 50; Gäfgen v. Germany [GC], no. 22978/05, § 169, ECHR 2010; Dvorski, cited above, § 76; and Schatschaschwili, cited above, § 100). However, those minimum rights are not aims in themselves: their intrinsic aim is always to contribute to ensuring the fairness of the criminal proceedings as a whole (see Can, cited above, § 48; Mayzit v. Russia, no. 63378/00, § 77, 20 January 2005, and Seleznev v. Russia, no. 15591/03, § 67, 26 June 2008).

252. The general requirements of fairness contained in Article 6 apply to all criminal proceedings, irrespective of the type of offence in issue. There can be no question of watering down fair trial rights for the sole reason that the individuals in question are suspected of involvement in terrorism. In these challenging times, the Court considers that it is of the utmost importance that the Contracting Parties demonstrate their commitment to human rights and the rule of law by ensuring respect for, inter alia, the minimum guarantees of Article 6 of the Convention. Nevertheless, when determining whether the proceedings as a whole have been fair the weight of the public interest in the investigation and punishment of the particular offence in issue may be taken into consideration (see Jalloh v. Germany [GC], no. 54810/00, § 97, ECHR 2006-IX). Moreover, Article 6 should not be applied in such a manner as to put disproportionate difficulties in the way of the police authorities in taking effective measures to counter terrorism or other serious crimes in discharge of their duty under Articles 2, 3 and 5 § 1 of the Convention to protect the right to life and the right to bodily security of members of the public (see, mutatis mutandis, Sher and Others v. the United Kingdom, no. 5201/11, § 149, ECHR 2015 (extracts)). However, public interest concerns cannot justify measures which extinguish the very essence of an applicant's defence rights (see Jalloh, cited above, § 97; Bykov v. Russia [GC], no.

4378/02, § 93, 10 March 2009; and Aleksandr Zaichenko v. Russia, no. 39660/02, § 39, 18 February 2010)

...

(e) The privilege against self-incrimination

266. *The right not to incriminate oneself is primarily concerned with respecting the will of an accused person to remain silent and presupposes that the prosecution in a criminal case seek to prove their case without resort to evidence obtained through methods of coercion or oppression in defiance of the will of the accused (see Saunders v. the United Kingdom, 17 December 1996, §§ 68-69, Reports 1996-II; Jalloh, cited above, §§ 100 and 102; and Bykov, cited above, § 92). The right to remain silent under police questioning and the privilege against self-incrimination are generally recognised international standards which lie at the heart of the notion of a fair procedure under Article 6. Their rationale lies, inter alia, in the protection of the accused against improper compulsion by the authorities, thereby contributing to the avoidance of miscarriages of justice and to the fulfilment of the aims of Article 6 (see John Murray, cited above, § 45; Jalloh, cited above, § 100; and Bykov, cited above, § 92).*

267. *It is important to recognise that the privilege against self-incrimination does not protect against the making of an incriminating statement per se but, as noted above, against the obtaining of evidence by coercion or oppression. It is the existence of compulsion that gives rise to concerns as to whether the privilege against self-incrimination has been respected. For this reason, the Court must first consider the nature and degree of compulsion used to obtain the evidence (see Heaney and McGuinness v. Ireland, no. 34720/97, §§ 54-55, ECHR 2000-XII; O'Halloran and Francis, cited above, § 55; and Bykov, cited above, § 92). The Court, through its case-law, has identified at least three kinds of situations which give rise to concerns as to improper compulsion in breach of Article 6. The first is where a suspect is obliged to testify under threat of sanctions and either testifies in consequence (see, for example, Saunders, cited above; and Brusco v. France, no. 1466/07, 14 October 2010) or is sanctioned for refusing to testify (see, for example, Heaney and McGuinness, cited above; and Weh v. Austria, no. 38544/97, 8 April 2004). The second is where physical or psychological pressure, often in the form of treatment which breaches Article 3 of the Convention, is applied to obtain real evidence or statements (see, for example, Jalloh, Magee and Gäfgen, all cited above). The third is where the authorities use subterfuge to elicit information that they were unable to obtain during questioning (see Allan v. the United Kingdom, no. 48539/99, ECHR 2002.IX).*

268. *Testimony obtained under compulsion which appears on its face to be of a non-incriminating nature, such as exculpatory remarks or mere information on questions of fact, may be deployed in criminal*

proceedings in support of the prosecution case, for example to contradict or cast doubt upon other statements of the accused or evidence given by him during the trial, or to otherwise undermine his credibility. The privilege against self-incrimination cannot therefore reasonably be confined to statements which are directly incriminating (see Saunders, cited above, § 69).

269. However, the right not to incriminate oneself is not absolute (see Heaney and McGuinness, cited above, § 47; Weh, cited above, § 46; and O'Halloran and Francis, cited above, § 53). The degree of compulsion applied will be incompatible with Article 6 where it destroys the very essence of the privilege against self-incrimination (see John Murray, cited above, § 49). But not all direct compulsion will destroy the very essence of the privilege against self-incrimination and thus lead to a violation of Article 6 (see O'Halloran and Francis, cited above, § 53). What is crucial in this context is the use to which evidence obtained under compulsion is put in the course of the criminal trial (see Saunders, cited above, § 71).

VI. Fatti

Fil-21 ta` Frar 2013, ir-rikorrenti tressqu quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti Istruttoria, akkuzati b`kompllicita ta` reati skont l-Art 115, 124 u 125 tal-Kap 9, u l-Art 3(1) tal-Kap 373.

Sena wara – intalbu b`ittra mill-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici sabiex jaghtu x-xiehda taghhom u sabiex jiehdu magħhom xi dokumenti.

Ix-xieħda kellha tkun dwar l-listess fatti li dwarhom kien qegħdin akkuzati quddiem il-Qorti Istruttoria u cioe` dwar ir-rapport tal-Awditur Generali bl-isem : *An Analysis of the Effectiveness of Enemalta Corporation's Fuel Procurement.*

Permezz tal-avukat tagħhom, ir-rikorrenti avzaw lic-Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici li huma kien ser jinvokaw d-dritt tagħhom tas-silenzju.

Fl-ewwel seduta quddiem l-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici, il-Kumitat għamel referenza għal Ruling tal-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar 2014 u nforma lir-rikorrenti li dak ir-Ruling kelli jiġi rispettaw indipendentement minn proceduri ta` natura kostituzzjonali.

B`ittra mibghuta lill-Kumitat, ir-rikorrenti talbu jekk dak ir-Ruling, in kwantu pronunzjat fil-konfront ta` terz, kienx applikabbli ghalihom ukoll.

Waqt seduta tal-11 ta` Lulju 2014, il-Kumitat iddecieda li dak ir-Ruling kellu japplika anke fil-konfront tar-rikorrenti.

Wara dik l-udjenza, ir-rikorrenti – precizament fit-22 ta` Settembru 2014 – mexxew bil-procediment tal-lum.

VII. Konsiderazzjonijiet ta` l-Qorti

i) Id-dritt ghal smigh xieraq

Tajjeb jinghad illi meta r-rikorrenti rcevew l-ittra sabiex jidhru quddiem il-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici, mal-ittra kien anness *Guide for witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives, Parliament of Malta*.

Il-Guide jistabilixxi certa principji saljenti :-

Clearly, the underlying principle must be that all protection afforded to witnesses under the Criminal Code CAP 9, the Code of Organisation and Civil Procedure CAP 12 and the Civil Code CAP 16, including protection from incrimination shall be applicable to witnesses appearing before the Public Accounts Committee.

*A person who, having been duly served with a copy of the warrant as prescribed in article 3 above, fails, **without lawful excuse**, to appear before the Committee, or having appeared before the Committee refuses to be sworn or, subject to **guideline 19** below, to answer questions shall be guilty of contempt of the House and shall be liable to the penalties prescribed in article 11 of the House of Representatives Ordinance (Cap 113).*

...

*14. Witnesses must answer all questions put by the Committee, subject to the protection granted to witnesses under the Laws of Malta, and in particular, without prejudice to **guideline 19**.*

...

16. *A witness who, subject to guideline 19 below, refuses to answer questions may be reported to the House.*

...

19. *No witness is to be compelled to answer a question which might incriminate him/her.*

Ghal din il-Qorti huwa evidenti li fil-Guide for witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives, Parliament of Malta id-deposizzjoni ta` xhieda hija soggetta għall-Art 19.

Issa fir-ruling li ta l-Speaker fis-seduta tat-3 ta` Frar 2014, inghad hekk in konkluzjoni :-

... jiddeciedi li x-xhud Tancred Tabone għandu jidher quddiem il-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici u għandu jwiegeb id-domandi li jsirulu minn kull membru ta` dan l-Kumitat, inkluz l-istess Chairman interim, u f'kaz ta` domanda li tista` tinkriminah huwa għandu jitlob li jigi ezentat milli jwiegeb dik d-domanda. U f'kaz li jkun hemm oggezzjoni minn xi membru fis-sens li jekk dik d-domanda tigi mwiegba ma tkunx inkriminanti fil-konfront tal-istess xhud Tancred Tabone, il-Kumitat għandu allura jitlob direzzjoni mis-Sedja biex tagħti decizjoni tagħha dwar jekk dik d-domanda li x-xhud ipprefera li ma jwegibx ghax tista` tinkriminah, għandhiex tigi mwiegba jew le.

Fir-ruling kien citat l-Art 16 ta` l-istess Guide.

L-Art 16 huwa soggett għal Art 19.

Fis-sostanza dan ifisser illi xhud ma jistax jigi sfurzat jirrispondi domanda li tista` tinkriminah.

Dan huwa punt krucjali.

Ir-rikorrenti m`humiex xhieda kwalunkwe izda xhieda li huma akkuzati u li ghaddejjin proceduri kriminali li jittrattaw l-istess mertu tal-istħarrig li qed isir mill-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici.

Tajjeb jinghad illi akkuzat għandu dritt għas-silenzju waqt illi xhud li ma jkunx akkuzat għandu l-jedd illi ma jwegibx għal domandi li jistgħu jinkriminawh.

Quddiem il-Kumitat Permanenti dwar Kontijiet Pubblici, ir-rikkorrenti għandhom il-jedd li jinvokaw id-dritt għas-silenzju.

Id-dritt għas-silenzju jissupera l-Art 16 u anke l-Art 19 għaliex dawn iz-zewg disposizzjonijiet ighoddu biss fil-kaz ta` persuni li jkunu gew mitluba jixhdu izda li ma jkunux akkuzati fi proceduri kriminali li jkunu għadhom pendenti.

Għalhekk is-sitwazzjoni regolata fl-Art 16 hija diversa għaliex hemm persuna tkun qegħda **toggezzjona** għad-domanda izda mhux għaliex id-domanda tista` tinkriminah, għaliex jidhol l-Art 19, izda għal ragunijiet ohra. F`dak il-kaz **biss** għandha tintalab id-direzzjoni tal-Ispeaker.

Hemm tlett sitwazzjonijiet li jistgħu jigu identifikati bhala lezivi ghall-jeddijiet fondamentali tar-rikkorrent :-

L-ewwel sitwazzjoni hija meta akkuzat ikun sfurzat jixhed u jkun minaccjat b`sanzjonijiet fin-nuqqas. Jekk jixhed, jista` jkun qed igorr konsegwenzi sfavorevoli għalihi.

It-tieni sitwazzjoni hija meta jkun hemm pressjoni fizika jew psikologika sabiex jingħataw fatti jew stqarriji.

It-tielet sitwazzjoni hija meta jsir uzu minn sotterfugi jew stratagemmi sabiex tinkiseb informazzjoni li ma setghetx tinkiseb waqt l-interrogazzjoni.

Fil-kaz tal-lum, irrizulta li għalkemm ir-rikkorrenti ddikjaraw illi ma riedx jixhed quddiem il-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici, billi huma akkuzati fi proceduri kriminali pendenti, u allura għandhom il-jedd għas-silenzju, kienu rinfaccjati bir-Ruling tal-Ispeaker, fejn kienu sejrin jigu sfurzati illi jixhdu.

Din il-Qorti tħid illi, rinfaccjat b`sitwazzjoni ta` dik ix-xorta, il-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici ma kellux jirreferi għar-Ruling li ta l-Speaker fil-konfront ta` terzi, billi dak

ir-Ruling ma kienx qieghed jissalvagwarda d-dritt tar-rikorrenti ghas-silenzju.

Skont l-Art 16, a witness, who subject to guideline 19 below, refuses to answer questions may be reported to the House.

Tajjeb jinghad illi fir-Ruling ma kienx imsemmi l-Art 19.

Ghalhekk bir-rifjut tagħhom illi jixhdu ir-rikorrenti seta` jigu rappurtati lill-Kamra tad-Deputati.

Fl-Art 4 tal-linji gwida :–

A person who, having been duly served with a copy of the warrant as prescribed in article 3 above, fails, without lawful excuse, to appear before the Committee, or having appeared before the Committee refuses to be sworn or, subject to guideline 19 below, to answer questions shall be guilty of contempt of the House and shall be liable to the penalties prescribed in article 11 of the House of Representatives Ordinance.

L-Art 11 tal-Kap 13 (Ordinanza dwar l-Privileggi u s-Setghat tal-Kamra tad-Deputati) ighid :–

(5) *Bla hsara għal kull piena oghla li tista tkun mahsuba skont d-disposizzjonijiet ta` xi ligi ohra, kull min jikkommetti xi wiehed mir-reatti msemmija fis-subartikolu (4) jkun hati ta` reat kontra dan l-Att u jehel meta jinsab hati, il-piena ta` twiddiba, jew ta` prigunerija għal zmien mhux izqed minn sitt xħur jew multa ta` mhux izqed minn elf, mijha u erbhga u sittin euro u disgha u sittin centezmu (1,164.69), jew għal dik il-multa u prigunerija flimkien.*

Tenut kont tal-fatt illi dan kollu jidhol fl-ewwel sitwazzjoni li tissemma kemm fil-gurisprudenza tal-qrati tagħna izda wkoll fil-gurisprudenza tal-ECHR, u stante wkoll kif intqal qabel li fir-Ruling li nghata mill-Ispeaker, l-ordni tal-Ispeaker ma kienx soggett għad-dritt ta` silenzju, din il-Qorti tqis illi r-Ruling tal-Ispeaker li nghata fit-3 ta` Frar 2014 huwa leziv ghall-jedd ta` smigh xieraq tar-rikorrenti.

Għal dak li għandu x`jaqsam mal-linji gwida, ghalkemm kull disposizzjoni sostanzjali fejn si tratta ta` xhieda hija soggetta

ghall-Art 19, din il-Qorti tghid illi fis-sitwazzjoni tar-rikorrenti, li ghaliex huma akkuzati quddiem qorti kriminali b`reati relatati ma` fatti li jkunu qeghdin jigu nvestigati mill-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici għandhom il-jedd għas-silenzju, il-linji gwida kif dedotti huma lesivi għad-dritt tar-rikorrenti għal smigh xieraq propju ghaliex ma jagħtux kont tal-jedd għas-silenzju li għandhom ir-rikorrenti bhala akkuzati.

ii) **Id-dritt għal-liberta` personali**

Fis-sentenza li tat fil-21 ta` April 2016 fil-kawza “**Angelo Miraglia vs Id-Direttur Responsabbi għas-Sajd**” din il-Qorti (**PA/JRM**) qalet hekk :-

Illi ta` min jghid li jedd tal-liberta` tal-persuna huwa wieħed mill-aktar fundamentali u f'dan ir-rigward jingħad illi “the overall purpose of Article 5 is to ensure that no one should be dispossessed of his liberty in an ‘arbitrary fashion’. The essence of Article 5 is that, although the right to liberty is not an absolute one, a person must be detained only on a basis of law and that the law relied upon must be consistent with recognised European standards. Article 5 also safeguards the individual against the illegal deprivation of liberty contrary to Article 5 by requiring that a person in detention be provided with a remedy or remedies by which he can challenge the legality of his detention and obtain compensation if it not lawful” [Harris, O’Boyle & Warbrick - Law of the European Convention on Human Rights (1995) pag 97]

Illi dan ifisser li persuna tista` tinzamm b`arrest jekk kemm-il darba jikkonkorru wahda jew iz-jed mic-cirkostanzi li l-ligi domestika jew il-Konvenzjoni nnifisha jistabilixxu bhala ragunijiet tajba u serji biex il-principju tal-liberta jkun sagrifikat biz-zamma jew detenzjoni.

Illi b`“arrest” għall-finijiet tal-artikolu 5, wieħed ma jifhimx biss u tabilfors iz-zamma ta` persuna f`facilita` korrettiva jew habs. Kemm hu hekk, l-istess artikolu 5(1) jahseb għal suriet oħrajn ta` zamma ta` persuni f'istituzzjonijiet u taht cirkostanzi li mhux tabilfors għandhom x`jaqsmu ma` twettiq ta` reati jew procedimenti kriminali, izda li jgħib l-effett li persuna bhal dik tittehdilha l-liberta` tagħha li tmur fejn trid, għal kollox jew f'bicċa;

Illi b`mod partikolari, l-artikolu 5(1)(c) jiprovdli li “Kulhadd għandu d-dritt għal-liberta` u għas-sigurta` tal-persuna. Hadd ma għandu jigħi ipprivat mil-liberta` tiegħi hli fil-kazijiet li għejjin u skond il-proċedura preskritta mil-ligi: ... (c) l-arrest jew detenzjoni skond il-ligi ta` persuna effettwata sabiex tigħi migħuba quddiem l-awtorita` legali kompetenti fuq suspett ragħonevoli li tkun ikkommettiet reat jew meta jkun

meqjus ragonevolment mehtieg biex jigi evitat li tikkommetti reat jew li tahrab wara li tkun ghamlet reat”;

Illi l-kazijiet mahsuba fl-artikolu 5(1) tal-Konvenzioni, hlied ghall-ewwel cirkostanza, kollha japplikaw fkuntest fejn ma jkunx għad hemm kundanna definitiva u fejn ir-ragunijiet mahsuba ghac-caħda tal-liberta` tal-persuna huma kollha “kawtelatorji” għal xi għan jew iehor marbut mal-ordni pubbliku. Għalhekk ingħad li dawk ic-cirkostanzi għandhom jingħataw tifsira ristretta għall-ahhar u m`għandhom bl-ebda mod jitwessghu b`tigħid jew b`analogija, għaliex ilkoll jimmilitaw kontra l-principju li l-bniedem huwa meqjus konvenzjonali ewlieni li l-helsien tal-bniedem huwa prijorita`;

Illi, min-naha l-ohra, l-artikolu 34 tal-Kostituzzjoni, fil-parti rilevanti tieghu, jipprovdli li:

“(1) Hadd ma għandu jigi pprivat mil-liberta` personali tieghu hlied kif jista` jkun awtorizzat b`ligi fil-kazijiet li gejjin:

“(d) fuq suspect ragonevoli li huwa jkun ikkommetta, jew ikun sejjer jikkommetti, reat kriminali; ...”;

Illi z-żewġ testi, kemm dak tal-artikolu 34 tal-Kostituzzjoni u kemm dak tal-artikolu 5 tal-Konvenzioni (li għandhom xebh kbir bejniethom) jishqu dwar il-legalita` tal-arrest jew żamma, ukoll f'dawk ic-cirkostanzi tassativi li jitqiesu bhala l-ecċeżżjoni għar-regola. Din il-legalita` hija marbuta mal-eżiżenza ta` dispozizzjoni fil-ligi li tippermetti arrest jew żamma bhal dik. Għalhekk, fil-fehma ta` din il-Qorti, l-ewwel kriterju li għandu jigi soddisfatt hu dak li jkun hemm dispozizzjoni espressa tal-ligi li tkopri sitwazzjoni bhal dik,”

Il-lezjoni lamentata mir-rikorrenti għad-dritt tal-liberta` personali tagħhom tirrizulta fit-tielet u fir-raba` talbiet.

Il-Qorti terga` tirreferi għall-konsiderazzjonijiet tagħha dwar il-ksur tal-jedd għal smigh xieraq (op. cit.).

L-istess konsiderazzjonijiet li għamlet hemm meta sabet vjolazzjoni tal-jedd għal smigh xieraq ighodd lu wkoll għall-vjolazzjoni lamentata għall-jedd tal-liberta` personali.

Għalhekk ladarba rrizulta li kien hemm ksur tal-jedd għal smigh xieraq għar-ragunijiet fuq esposti, l-ecċeżżjonijiet għall-applikazzjoni tad-dritt għall-liberta` personali m`għandhomx ighodd lu għall-kaz tal-lum.

Ladarba r-Ruling u l-Guide kif fuq inghad jiksru l-jedd għas-silenzju tar-rikkorrenti, eventwali procediment kontra tagħhom għal nuqqas ta` qima (*contempt*) u li jista` jwassal għal prigunerija skont il-Kap 113 iwassal għal ksur tal-jedd għal-liberta` personali tagħhom ghaliex procediment ta` dak ix-xorta u f'dawk ic-cirkostanzi ma jkunx jaqa` fost l-eccezzjonijiet tassattivi kontemplati mil-ligi.

VIII. Rimedju

Accertati l-leżjonijiet, il-Qorti sejra tordna li r-Ruling tal-Ispeaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar 2014, u kull fejn il-linji gwida jirreferu ghax-xieħda ta` persuni, m`għandhomx ikunu applikabbli fil-konfront tar-rikkorrenti fil-kors tal-proceduri de quo li qegħdin jigu kondotti mill-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici.

Decide

Għar-ragunijiet kollha premessi, il-Qorti qiegħda tipprovdi dwar it-talbiet tar-rikkorrenti, u dwar l-eccezzjonijiet tal-intimati li baqghu mhux decizi bis-sentenzi precedenti għal din tal-lum, billi qiegħda taqta` u tiddeciedi hekk :

Tilqa` l-ewwel u t-tielet talbiet safejn il-Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives, Parliament of Malta jolqot il-kaz tar-rikkorrenti.

Tilqa` t-tieni u r-raba` talbiet.

Tipprovdi dwar il-hames talba billi tiddikjara illi r-Ruling tal-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar 2014, u l-Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives, Parliament of Malta safejn dan jirrigwarda x-xieħda ta` persuni, ma għandhomx ikunu applikabbli fil-konfront tar-rikkorrenti waqt il-proceduri pendent quddiem il-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici dwar ir-rapport tal-Auditur Generali bl-isem: *'An Analysis of the Effectiveness of Enemalta Corporation's Fuel Procurement'*.

Bl-applikazzjoni tal-Art 223(3) tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta` Malta, tordna li kull parti tbatil l-ispejjez tagħha, relattivi għad-decizjoni tal-lum u għad-decizjoni parżjali li tat fis-26 ta` Mejju 2016.

**Onor. Joseph Zammit McKeon
Imħallef**

**Amanda Cassar
Deputat Registratur**